

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

14 stycznia 2022 r.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Kosicka

Protokolant: st. sekr. sądowy Maria Nalewczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie 14 stycznia 2022 r. w Warszawie

sprawy A. S. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym

z 21 maja 2021 r., nr (...)

z udziałem A. S. (1) (...) w W.

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza, że E. B. jako pracownik płatnika składek A. S. (1) (...) w W. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 23 stycznia 2021 r.

Sygn. akt VII U 837/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 21 maja 2021 r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. stwierdził, że E. B. jako pracownik u płatnika składek A. S. (1) nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 23 stycznia 2021 r. W uzasadnieniu decyzji, organ rentowy wskazał, że w wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego ustalił, że E. B. została zgłoszona do ubezpieczeń wyłącznie w celu uzyskania świadczeń z tego tytułu, a nie faktycznego wykonywania zatrudnienia. O powyższym w ocenie ZUS świadczyły wyjaśnienia ubezpieczonej w przedmiocie niewykonywania pracy u wskazanego płatnika składek, brak reakcji A. S. (1) na wysłaną przez Zakład korespondencję, brak dowodów na świadczenie pracy, brak orzeczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do pracy, brak szkolenia wstępnego w dziedzinie BHP (decyzja z 21.05.2021 r. – nienumerowane karty a.r.).

E. B. 2 czerwca 2021 r. wniosła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. z 21 maja 2021 r. nr (...). Odwołująca wskazała, że od sierpnia 2013 r. była zatrudniona u S. S. (1), (...). Z uwagi na śmierć S. S. (1), jej stosunek pracy był kontynuowany na rzecz sukcesora, tj. A. S. (1). E. B. i A. S. (1) podpisały umowę o pracę 22 stycznia 2021 r. oraz zadecydowały, że z uwagi na pandemię, ubezpieczona będzie wykonywała obowiązki służbowe zdalnie. Odwołująca otrzymała również od pracodawcy skierowanie do lekarza medycyny pracy, który ocenił, że jej stan zdrowia nie pozwala na wykonywanie pracy i ponoszenie odpowiedzialności za wykonywane obowiązki. Ubezpieczona podkreśliła, że zawarcie przez nią umowy o pracę z A. S. (1) było kontynuacją zatrudnienia u S. S. (1), nie było pozorne ani nakierowane na uzyskanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Ubezpieczona zadeklarowała chęć powrotu do pracy, gdy pozwoli jej na to stan zdrowia (odwołanie k.3-4 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z 16 czerwca 2021 r. pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie na rzecz ZUS od odwołującej kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. W uzasadnieniu swojego stanowiska Zakład podtrzymał argumentację przedstawioną w skarżonej decyzji, podkreślając, że strony w toku postępowania wyjaśniającego nie udowodniły nawiązania stosunku pracy ani świadczenia jej przez E. B. na rzecz płatnika składek. W ocenie organu, oświadczenie odwołującej o niepodjęciu pracy u płatnika, brak reakcji płatnika na korespondencję z ZUS, brak dowodów na świadczenie pracy, brak zaświadczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do pracy, brak szkolenia wstępnego w dziedzinie BHP wskazują, że E. B. została zgłoszona do ubezpieczeń wyłącznie w celu uzyskania świadczeń z tego tytułu, umowa o pracę miała charakter pozorny, a stosunek pracy między stronami nie został nawiązany (odpowiedź na odwołanie k.7 a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

S. S. (1) prowadził działalność gospodarczą pod firmą Zakład (...) S. S. (2). W ramach tej działalności, 1 sierpnia 2013 r. zatrudnił E. B. na stanowisku Specjalisty ds. finansów i administracji. S. S. (1) zmarł 13 grudnia 2018 r. Jego żona, A. S. (1), sprawowała zarząd sukcesyjny przedsiębiorstwem w okresie od 14 grudnia 2018 r. do 14 grudnia 2019 r. (umowy o pracę z 1.08.2013 r. i 31.01.2014 - - nienumerowane karty a.r., świadectwo pracy k.37-38 a.s.).

Odwołująca i A. S. (1) 14 grudnia 2018 r. zawarły porozumienie, w którym na podstawie art. 63² § 5 uzgodniły, że stosunek pracy będzie kontynuowany na dotychczasowych zasadach (porozumienie o kontynuowaniu stosunku pracy k.36 a.s.).

Zainteresowana A. S. (1) po wygaśnięciu zarządu sukcesyjnego, 17 grudnia 2020 r. zarejestrowała działalność gospodarczą Drukarnia (...) (wydruk z CEIDG – nienumerowane karty a.r.).

E. B. w czerwcu 2019 r. dowiedziała się, że jest w ciąży, a od 27 sierpnia 2019 r. była niezdolna do pracy. Odwołująca 25 stycznia 2020 r. urodziła dziecko i do 22 stycznia 2021 r. przebywała na urlopie macierzyńskim i rodzicielskim (świadectwo pracy k.37-38 a.s., zeznania E. B. k.49-50 a.s.).

Ostatniego dnia urlopu rodzicielskiego ubezpieczonej, tj. 22 stycznia 2021 r. odwołująca i A. S. (1) zawarły umowę o pracę, na mocy której E. B. została zatrudniona na stanowisku Specjalisty ds. finansów i administracji na okres od 23 stycznia 2021 r. do 31 stycznia 2023 r. z wynagrodzeniem w wysokości 3 500 zł miesięcznie. Z uwagi na pandemię oraz fakt, że odwołująca ma małe dziecko, strony ustaliły, że E. B. będzie pracowała zdalnie, a do jej obowiązków służbowych będzie należało stworzenie bazy klientów oraz wysyłanie do nich ofert współpracy z A. S. (1). 27 stycznia 2021 r. odwołująca utworzyła plik w aplikacji E. o nazwie „(...) baza nowy”, w którym gromadziła dane klientów, do których miała wysyłać oferty współpracy. Do kontaktu z klientami drukarni, odwołująca miała używać służbowego adresu e-mail, do którego 23 lutego 2021 r. otrzymała od pracownika A. S. (1) – P. L. hasło (umowa o pracę k.39 a.s., zeznania E. B. k.49-50 a.s., zeznania A. S. (1) k.50-51 a.s., wiadomość e-mail k.98 a.s., wydruki k.57-61, 78 a.s., zeznania świadka P. L. k.106 a.s.).

Ok. 3-4 dni po zawarciu umowy o pracę, lekarz prowadzący, pod którego opieką pozostaje E. B., stwierdził, że odwołująca nie jest zdolna do pracy i wydał jej zwolnienie lekarskie, datowane od 23 stycznia 2021 r. (zeznania E. B. k.49-50 a.s.).

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o wymienione dokumenty, zgromadzone w aktach rentowych (a.r.) i w aktach sprawy (a.s.) oraz na podstawie zeznań świadka P. L. oraz stron - odwołującej E. B. i płatnika A. S. (1).

Dokumenty w zakresie, w jakim potwierdzają wynikające z nich okoliczności, zostały ocenione jako wiarygodne, tym bardziej że ich treść koresponduje z tym na co wskazują osobowe środki dowodowe. Sąd dał wiarę zeznaniom świadka P. L., który w sposób przekonujący i spójny wyjaśnił konieczność udzielenia dostępu E. B. do oprogramowania, w tym skrzynki e-mail pracodawcy A. S. (1), w związku ze zmianą podmiotu będącego pracodawcą. Jako wiarygodne sąd ocenił również zeznania odwołującej i płatnika składek. Strony w przekonujący sposób przedstawiły okoliczności

dotyczące faktu, że zawarcie umowy o pracę było kontynuacją stosunku pracy, jaki od 1 sierpnia 2013 r. łączył E. B. ze S. S. (1) oraz podjęcie przez ubezpieczoną czynności służbowych.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Przystępując do oceny prawnej przedmiotu sporu, w pierwszej kolejności wskazać należy, że dokonywana przez organ rentowy kontrola zgłoszeń do ubezpieczenia oraz prawidłowości i rzetelności obliczenia składki oznacza przyznanie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych kompetencji do badania samego tytułu ubezpieczenia wynikającego z zawarcia umowy o pracę, a zatem badania również ważności takiej umowy (por. postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 10.01.2013 r., III AUa 1039/12 oraz z 25.09.2012 r., III AUa 398/12).

Sporne w rozpatrywanej sprawie było to, czy E. B. i A. S. (1) poczynszy od 23 stycznia 2021 r. łączył stosunek pracy i czy odwołująca z tego tytułu powinna podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym. Aby tę kwestię rozstrzygnąć należy dokonać szczegółowej wykładni przepisów ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 266), zwanej dalej ustawą systemową. Art. 6 ust. 1 pkt 1 tej ustawy stanowi, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów. W myśl art. 13 pkt 1 ustawy systemowej następuje to od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania. O tym jednak, czy dany stosunek prawny łączący dwa podmioty może być uznany za stosunek pracy, rozstrzygają przepisy prawa pracy. Stosownie do treści definicji zawartej w art. 2 kodeksu pracy (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r., poz. 1040, dalej: k.p.) pracownikiem jest osoba zatrudniona między innymi na podstawie umowy o pracę. Użyty w powyższym przepisie zwrot „zatrudniona” oznacza istnienie między pracownikiem a pracodawcą szczególnej więzi prawnej o charakterze zobowiązaniowym, tj. stosunku pracy. Istotą tego stosunku jest – w świetle art. 22 § 1 k.p. – uzewnętrznienie woli umawiających się stron, z których jedna deklaruje chęć wykonywania pracy określonego rodzaju w warunkach podporządkowania pracodawcy, natomiast druga – stworzenia stanowiska pracy i zapewnienia świadczenia pracy za wynagrodzeniem. Celem i zamiarem stron umowy o pracę winna być każdorazowo faktyczna realizacja treści stosunku pracy, przy czym oba te elementy wyznaczają: ze strony pracodawcy – realna potrzeba ekonomiczna i umiejętności pracownika, zaś ze strony pracownika – ekwiwalentność wynagrodzenia uzyskanego za pracę.

Dla stwierdzenia czy zaistniały podstawy do objęcia ubezpieczeniem społecznym, w świetle powołanych przepisów, wymagane jest ustalenie czy zatrudnienie miało charakter rzeczywisty i polegało na wykonywaniu pracy określonego rodzaju, na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, czyli w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że przy ocenie istnienia tytułu do ubezpieczenia społecznego nacisk kładzie się na ustalenie faktycznego wykonywania umowy czy działalności (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 26.02.2013r., I UK 472/12, z 24.08.2010 r. I UK 74/10, z 13.11.2008r., II UK 94/08, postanowienie Sądu Najwyższego z 18.10.2011 r., III UK 43/11). Nie wystarczy zatem zawarcie samej umowy, lecz konieczne jest rozpoczęcie jej wykonywania. Umowa taka powinna mieć, przynajmniej w zamiarze, realne znaczenie gospodarcze, w innym bowiem przypadku można by mówić jedynie o relacji grzesznościowej, a nie stosunku prawnym.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy argumentował, że nie doszło do nawiązania stosunku pracy między E. B. a A. S. (1), o czym świadczyły przede wszystkim wyjaśnienia odwołującej złożone przed organem rentowym, jak również fakt, że rozpoczęcie stosunku pracy miało nastąpić od 23 stycznia 2021 r., a w tej dacie odwołująca była niezdolna do pracy.

W ocenie sądu E. B. udowodniła, że po zawarciu umowy o pracę przystąpiła do wykonywania umowy. Odwołująca ze względu na sytuację osobistą (małe dziecko) i pandemiczną miała wykonywać pracę w swoim miejscu zamieszkania, a nie w siedzibie firmy. Strony w dniu zawarcia umowy o pracę, tj. 22 stycznia 2021 r. uzgodniły, że zakres obowiązków ubezpieczonej będzie tożsamy z obowiązującym E. B. w ramach stosunku pracy, a w pierwszej kolejności odwołującej powierzono utworzenie bazy klientów firmy poprzez stworzenie listy oraz wysłanie ofert współpracy. Przeprowadzone

postępowanie dowodowe doprowadziło Sąd do wniosku, że odwołująca podjęła czynności służbowe wynikające z umowy o pracę, tj. stworzyła plik, gdzie gromadziła dane firm, do których po udostępnieniu jej hasła do skrzynki mailowej miała wysyłać oferty współpracy. Zauważyć przy tym należało, że E. B. udostępniono hasło do służbowej skrzynki mailowej dopiero w dniu 23 lutego 2021 r., a A. S. (1) zależało na tym, aby oferty do klientów były wysyłane właśnie z tej skrzynki, a nie z prywatnego maila odwołującej. Siłą rzeczy, ubezpieczona nie miała więc możliwości wcześniejszego wykonania czynności związanych z wysyłką ofert i na początkowym etapie swojej pracy na rzecz płatnika składek skupiła się na stworzeniu listy potencjalnych klientów. Zauważyć przy tym należy, że odwołująca otrzymała zwolnienie lekarskie z datą wcześniejszą o 3-4 dni od jego wydania, czego organ rentowy nie kwestionował. Oznacza to, że zanim wydano odwołującej zwolnienie lekarskie, mogła ona podjąć czynności służbowe, przygotowujące do etapu wysyłki ofert do klientów.

Sąd zważył, że nie można uznać umowy o pracę zawartej przez A. S. (1) i E. B. za pozorną z tego tylko względu, że stanowiłaby dla odwołującej podstawę do pobierania zasiłku chorobowego. W orzecznictwie utrwalony jest bowiem pogląd, że nie można uznać za sprzeczny z ustawą lub zmierzający do jej obejścia, zamiaru zawarcia umowy o pracę polegającego na uzyskaniu świadczeń z ubezpieczenia społecznego, nawet gdyby był to jedyny cel przyświecający przystępującemu do umowy pracownikowi. Nie jest bowiem obejściem prawa dokonanie czynności prawnej w celu osiągnięcia skutków, jakie ustawa wiąże z tą czynnością prawną. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalno-rentowego, chorobowego i wypadkowego, podjęcie zatrudnienia w celu objęcia ubezpieczeniem i ewentualnego korzystania ze świadczeń z tego ubezpieczenia nie może być kwalifikowane jako obejście prawa. O czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy można mówić wówczas, gdy czynność taka pozwala na uniknięcie zakazów, nakazów lub obciążeń wynikających z przepisu ustawy i tylko z takim zamiarem została dokonana. O ważności umowy o pracę nie decyduje zamiar dyktujący potrzebę jej zawarcia, lecz to, czy zawierające ją strony miały zamiar wzajemnego zobowiązania się – pracownik do świadczenia pracy, a pracodawca do dania mu pracy i wynagrodzenia za nią – oraz czy umowa była w rzeczywistości realizowana. (por. wyroki SN: z 5.10.2005r. I UK 32/05, LEX 191088, z 2.07.2008r. II UK 334/07). Podkreślić przy tym należy, że z zeznań odwołującej, które sąd uznał w całości za wiarygodne wynikało, że dopiero po podjęciu czynności wynikających z umowy o pracę ujawniły się u niej problemy zdrowotne, niepozwalające na sprostanie obowiązkowi służbowym. Oznacza to zatem, że przy zawieraniu umowy o pracę, nie było celem E. B. uzyskanie świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, bowiem 22 stycznia 2021 r. ubezpieczona nie zdawała sobie sprawy z tego, że takie świadczenia będą jej potrzebne.

Z opisanych przyczyn sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję, zgodnie z żądaniem odwołującej się.